ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
POBOČKA V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ
1962

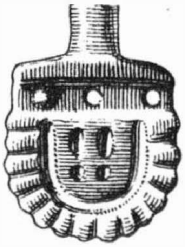

BRNO 1963

im Vorjahre in einem wesentlichen Ausmass verfolgte. Grössere Aufmerksamkeit widmeten wir auch der schüsselförmig hergerichteten Feuerstelle mit einer grösseren Anzahl von Klümpchen aus gebranntem Ton, zahlreichen Bruchstücken von Tier - und Menschenfigürchen und kleineren Arealen der reichen Kulturschicht. Einige gut erhaltenen Stosszähne, von welchen manche Abhiebspuren tragen, zahlreiche Splitter, Absplisse und Halbfabrikate aus Mammutelfenbein deuteten an, dass hier Rohstoff des öfteren und mit Vorliebe zu verschiedenen Geräten, Waffen und anderen Gegenständen verarbeitet wurde. Auch solche fanden wir gemeinsam mit den üblichen Gegenständen aus Knochen und Stein in der Grabung. Die Steinindustrie gewährte 22.300 Gegenstände und zeichnete sich in diesem Jahr durch eine Serie von vollendeten Spitzen aus /Taf. 2 /. Mehrere ausländische Forscher besuchten oder beteiligten sich an den Ausgrabungsarbeiten im Jahre 1962.

- - -

Výkopy před jeskyní Pekárnou

Bohuslav Klíma

Tab. 3.

Systematické výzkumné práce v jižní části Moravského krasu pokračovaly v roce 1962 další sondáží před jeskyní Pekárnou. Pět sond navázalo na předchozí příčný výkop a na sondáž ve spodní části plošiny před jeskyní tak, aby celé předpolí vlastní jeskynní prostory bylo již v podstatě archeologicky celé prošetřeno. Hlavní sonda /č.1/ protala střední část sutového valu těsně před vchodem a měla především umožnit sledování stratigrafických poměrů. Nálezové vrstvy nedosahovaly však větší mocnosti, nebyly ani dobře odlišitelné a nesplnily proto očekávání. Obsahovaly kromě toho též mnoho hrubého kamenného materiálu, zejména pak povrchová vrstva navážky předchozích výzkumů, a veliké balvany, které bylo nutno odstranit odstřelem. Pod mohutnou povrchovou půdou typu temné hnědošedé až černavě zbarvené rendziny s velikými sutovými bloky na basi spočívala světlejší šedá vrstva a pak málo výrazná šedavě hnědá rendzina se střepy volutové keramiky a ve svrchní části s památkami jevišovické kultury. Pod ní následoval slabý horizont světle okrové splaše s paleolitickými kamennými nástroji a zvířecími kostmi a na basi profilu pak konečně splachové souvrství značně jílovitých hlin hnědavě rezivých barev, promíšených drobným štěrčíkem a pískem. Tyto hrubší součásti tvořily na některých místech též souvislé jazyky. Pod patou sutového kužele však zmíněné nálezové horizonty zpravidla splývaly v jedinou vrstvu s památkami všech pravěkých období. Ani nálezově nesplnil hlavní výkop předpoklady. Dovolil získat jen 214 kamenných předmětů, více střepů z nádob různých pravěkých kultur, zlomky neolitických zrnotěrek a četné zvířecí kosti. Tato skutečnost mohla být ovšem podmíněna do určité míry rušivými, zvláště splachovými pochody, ale i záměrným zásahem do pleistocenních vrstev zřejmě eneolitického stáří, který se rýsoval v podobě dva metry širokého příkopu a který lze vysvětlit snad jako součást ochranného hrazení před vchodem do jeskyně.

Další dvě sondy na plošině potvrdily nepříznivou stratigrafickou situaci.

Malý samostatný výkop u paty kužele /sonda 3/poskytl jen minimální množství /35/ silexů, mezi nimi též dvě neolitické šipky, příčná dlouhá sonda /č.4/ dala zato přes 500 kamenných předmětů včetně dobrých typů kamenné industrie magdalénienu, která představuje daleko nejpočetnější část všech nálezů.Jsou mezi nimi čepelová škrabadla, serie čepelek s obitým bokem, jemné vrtáčky,řada odštěpovačů, poměrně malým procentem jsou zastoupena rydla /tab.3/.V prodloužení této sondy/výkop 5/ do kamenných sutí při západním okraji plošiny nálezů sice ubývalo, ale naskytly se znovu možnosti stratigrafického studia. Zde se dalo spolehlivě konstatovat,že i ony menší, samostatně zde vystupující skalní útvary jsou součástmi rozsáhlých holocenních t.zv.halštatských sutí,jejichž příčina vzniku není zatím dosti dobře vysvětlena. Obrovské balvany zde však skutečně leží na pleistocenních a staroholocenních sedimentech,které jsou dokonce pod nimi a v dosahu jejich vlivu značně stlačeny.

Závažné poznatky poskytla sonda č.2,vedená kolmo ke skalní stěně blíže západního okraje vchodu do jeskyně. Byla to především úplnější stratigrafie, a to již i v holocenních uloženinách. Objevila se zde zřetelněji ona rendzina hnědavě rezivé barvy, odlišitelná do dvou samostatných horizontů, a pod ní klín šedavě okrové zeminy s větším množstvím drobné ostrohranné sutě přímo u skalní stěny. Následující poloha silně vápnité spraše připomínala spíše jen závěj přitisknutou za skalním hřbetem.Ve svrchní její části se rýsovala zřetelná vrstva popele, zakrytá bezpečně primární a strukturně naprosto typickou polohou spraše.Stratigrafickou situaci zde studoval podrobně V.Ložek a J.Kukla. Ohniště doprovázel z poměrně malé plochy soubor 70 kusů kamenné industrie magdalénienu, mezi nimi i dokonalé nástroje z křišťálu /tab.3/, charakteristické roubíkovité valouny kulmské břidlice, zlomek břidličné desky pokryté sítí rýh a zlomek hrotu ze sobího parohu, přirozeně i větší počet zlomků zvířecích kostí, hlavně soba a koně.

Znovu a tentokráte před samotnou Pekárnou je tedy podán důkaz o tom, že magdalénien leží u nás spolehlivě také ve spraši a že se spraš usazovala ještě ve starém holocénu. Podobné poznatky přinesl i poslední výzkum profilů v hliníku cihelny u Dolních Věstonic /Anthropozoikum 11/.Tato sonda spolu s výkopem z roku 1953 vymezuje v naznačeném areálu plochu, která má velmi slibné podmínky pro pokračující výzkum.Další práce před vchodem do jeskyně Pekárny budou tedy o to zajímavější, že budou moci sledovat nejen pozoruhodné nálezové okolnosti, ale i srovnat a doplnit zejména stratigrafické výsledky dřívějších výkopů K.Absolona uvnitř jeskyně, na nichž byla postavena celá chronologie paleolitu v našich zemích.

Grabung vor der Höhle Pekárna.

Die systematische Grabung im südlichen Teil des Mährischen Karstes setzte im Jahre 1962 mit fünf Sonden bei der Höhle Pekárna fort. Die grösste von diesen durchschnitt den Schuttwall vor dem Höhleneingang, gewährte allerdings nicht die erwarteten stratigraphischen Erkenntnisse. Sie deckte jedoch einen zwei Meter breiten äneolithischen Graben ab, der in das Liegende der pleistozänen Sedimente eingetieft war und den man als den Bestandteil einer Schutzumfriedung betrachten kann. Die meisten Funde erbrachte die Quersonde /Nr.4/ am Plateau. Am zahlreich-

sten waren allerdings Gegenstände steinerner Spaltindustrie /über 500 Stück/, unter diesen auch vollendete Magdalénien Geräte, die regelmässig in derselben Fundschicht gemeinsam mit vorzeitlichen Gefässscherben und anderen Funden lagen. Eine Verlängerung dieser Grabung bis zum Steinschutt beim westlichen Rand des Plateaus vor der Höhle Pekárna /Sonde 5/ brachte die Erkenntnis, dass auch kleinere selbständige Felsformationen hier Bestandteile ausgedehnter und grober holozäner, sog. hallstättischer Schutte sind, deren Entstehung bisher noch nicht gut erklärt ist. Die erfolgreichste Sonde war Nr. 2, die senkrecht zur Felswand nahe des westlichen Randes beim Höhleneingang geführt wurde. Im oberen Teil des reinen Lösses erfassten wir die aschige Schicht einer Feuerstätte, auf einer verhältnismässig kleinen Fläche, von zahlreicher Steinindustrie begleitet /typisches Magdalénien/, unter diesen auch einige Werkzeuge aus Kristall /Taf. 3 /, das Bruchstück einer Spitze aus Rentiergeweih und neben weiteren Funden auch Bruchstücke von Tierknochen /Pferd und Rentier/. Die zukünftige Grabung, die weiter in Richtung zum Höhleneingang geführt werden soll, hat also die günstigsten Voraussetzungen.

- - -

Paleolitický nález v Hajanech

Bohuslav Klíma

Koncem listopadu ohlásili pracovníci Státního statku Brno, hospodářství v Hajanech, že při provádění komplexního průzkumu půd narazili v sondě č.14 ve svahu severně obce na fosilní kosti. Lokalitu navštívil nejprve dr J.Říhovský, který zde vyzdvihl v hloubce 80 cm z čisté spraše větší část stehenní kosti nosorožce. Při jejím očišťování v laboratoři ústavu se však ze zbytků přiléhající spraše uvolnil i menší úštěpek nepatinovaného rohovce. Je to spodní část přelomeného čepelovitého úštěpu se stopami místní retuše. Ač nejde tvarově o předmět nějak významný, je přece jen důležitý tím, že naznačuje možnost souvislosti s paleolitickým osídlením, které je na všech návrších v okolí Hajan doloženo četnými nálezy. Při bližším ohledání zasněženého již naleziště byla provedena nutná dokumentace a získány další zlomky patrně téže kosti. Podrobný průzkum bude však uskutečněn až v jarním období.

Paläolithischer Fund in Hajany.

In einer kleinen Sonde nördlich von Hajany wurde im reinen Löss der Schulterknochen eines Nashornes sowie der untere Teil eines abgebrochenen klingenförmigen Absplisses erfasst. Der Fund hängt scheinbar mit den zahlreichen jungpaläolithischen Besiedlungsspuren in der Umgebung von Hajany zusammen und beansprucht eine weitere Verfolgung.

- - -

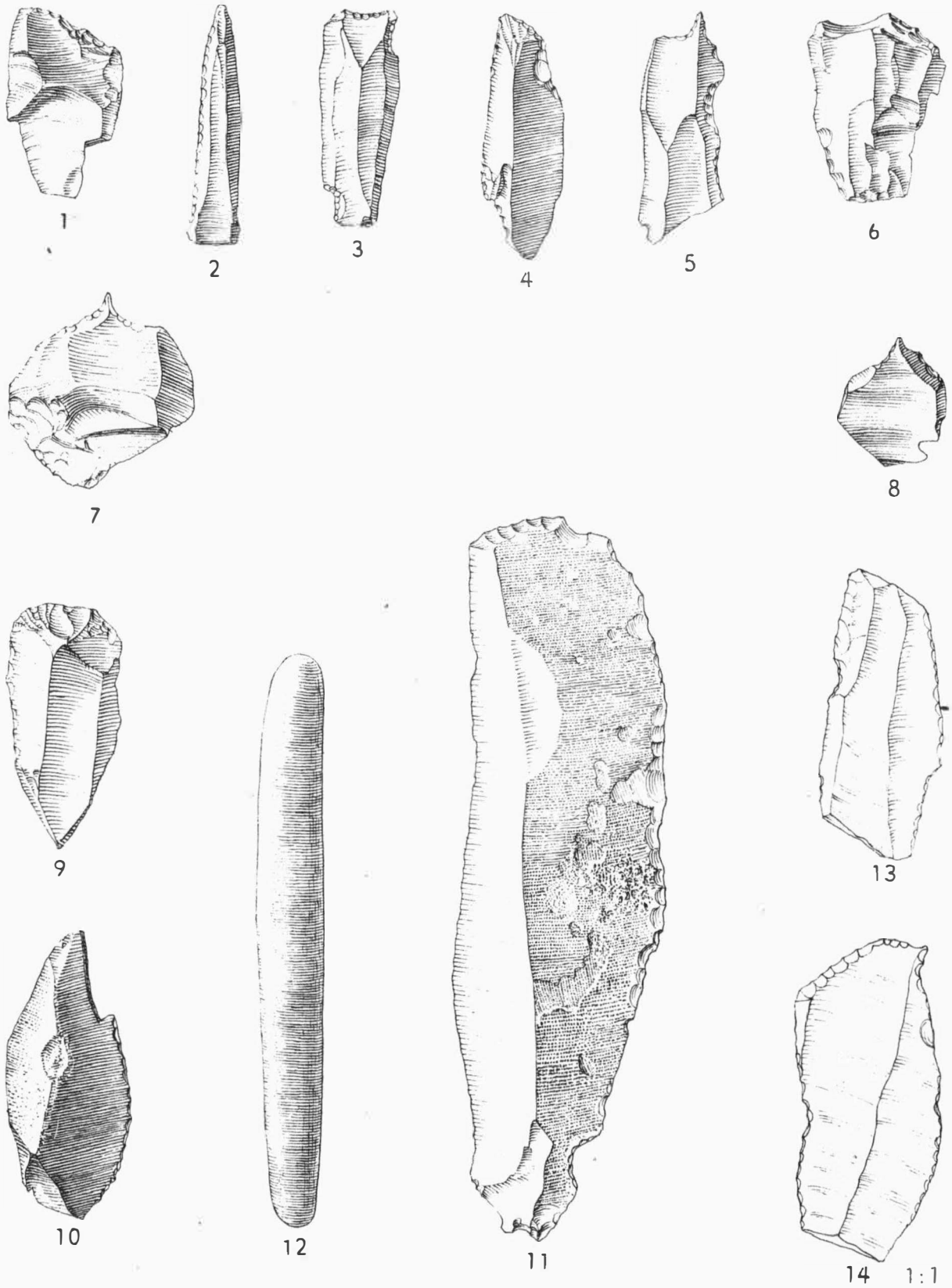

Tab. 3. Mokrá / okr. Brno-venkov /, jeskyně Pekárna: ukázka kamenných /1-12/ a křišťálových nástrojů /13-14/. - Auswahl an Stein- /1-12/ und Kristallwerkzeugen /13-14/.

P ř e h l e d v ý z k u m ů 1962.

Vydává: Archeologický ústav ČSAV, pobočka v Brně, Sady osvobození 19/23.

Odpovědný redaktor: PhDr. et Dr. Sc. Josef Poulík.

Redaktoři: PhDr. Jiří Říhovský a PhDR. Anna Medunová.

Překlady: R. Tichý, C. Sc. a E. Tichá.

Kresby: J. Jaša.

Na titulní stránce: Záchytná ploténka ostruhy ze slovanského kostrového hrobu v Mikulčicích.

Vydáno jako rukopis - 400 kusů - neprodejné.

Vytiskla Grafia 39 Jihlava – Q-17* 31905